

Василь ЯГУПОВ,

orcid.org/0000-0002-8956-3170,

доктор педагогічних наук, професор

Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського

(Київ, Україна) yagupow57@ukr.net

Ігор ПЛОХУТА,

orcid.org/0000-0002-6556-294X

ад'юнкт

Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського

(Київ, Україна) igor198519851985@meta.ua

ДІАГНОСТУВАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті розглянуто теоретичні аспекти розвитку діагностувальної компетентності фахівців у науково-педагогічних дослідженнях. Проаналізовано сутність ключових понять – «компетентність» і «діагностувальна компетентність». З'ясовано, що діагностувальна компетентність є важливим компонентом професійної компетентності педагога та представляє собою його діагностувальну підготовленість, інтелектуальну, діяльнісну та суб'єктну здатність, а також професійну, особистісну й психологічну готовність до реалізації діагностувальної функції шляхом творчого дотримання педагогічних принципів діагностувальної діяльності та використання в педагогічній діяльності сучасних методів, методик, технологій і засобів педагогічного діагностування. Виявлено, що серед науковців немає одностайності й чіткості щодо структури та змісту діагностувальної компетентності майбутніх фахівців. Багато з них її вважать компонентом професійної компетентності педагогів, тому саме від її сформованості залежить ефективність діагностувальної діяльності. Доведено, що педагогічна діяльність будь-якого рівня складається з послідовних етапів. Вона починається з діагностування – з'ясування вихідного стану педагогічної системи та її елементів, у тому числі й можливостей учнів (студентів, курсантів, слухачів), власних ресурсів педагога – та завершується діагностуванням результатів навчально-виховного процесу. Діагностувальна діяльність військового педагога – це постійне, послідовне, системне і систематичне розв'язання незліченної множини діагностувальних завдань педагогічного спрямування. І до їх творчого розв'язання майбутніх педагогів необхідно цілеспрямовано і професійно підготувати в ціннісно-мотиваційному, емоційно-вольовому, поведінково-діяльнісному та суб'єктному аспектах. Більшість науковців наголошують, що діагностувальна компетентність педагога є важливою для підготовки фахівців і що вона є стрижневою в їхній професійній компетентності.

***Ключові слова:** діагностувальна компетентність, професійна компетентність, компетентнісний підхід, педагогічна діагностика, аналіз, узагальнення, синтез.*

Vasyl YAHUPOV,

orcid.org/0000-0002-8956-3170

Doctor of Pedagogical Science, Professor

National Defense University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskiyi

(Kyiv, Ukraine) yagupow57@ukr.net

Igor PLOKHUTA,

orcid.org/0000-0002-6556-294X

Adjunct

National Defense University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskiyi

(Kyiv, Ukraine) igor198519851985@meta.ua

DIAGNOSTIC COMPETENCE OF FUTURE SPECIALISTS AS A SUBJECT OF SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL RESEARCH

The article considers the theoretical aspects of the development of diagnostic competence of specialists in scientific and pedagogical research. The essence of key concepts – “competence” and “diagnostic competence” is analyzed. It was found that diagnostic competence is an important component of professional competence of teachers and represents their diagnostic readiness, intellectual, activity and subjective ability, as well as professional, personal and psychological

readiness to implement diagnostic function through creative adherence to pedagogical principles of diagnostic activity and use. In pedagogical activity of modern methods, techniques, technologies and means of pedagogical diagnosing. It was found that among scientists there is no unanimity and clarity about the structure and content of diagnostic competence of future professionals. Many of them consider it a component of professional competence of teachers, so the effectiveness of diagnostic activities depends on its formation. It is proved that pedagogical activity of any level consists of successive stages – it begins with diagnosing – clarifying the initial state of the pedagogical system and its elements, including the capabilities of students (students, cadets, students), own resources of the teacher, and ends diagnosing the results of the educational process. The diagnostic activity of a military educator is a constant, consistent, systematic and systematic solution of countless diagnostic tasks of pedagogical direction. And for their creative solution, future teachers need to be purposefully trained in value-motivational, emotional-volitional, behavioral-activity and subjective aspects. Most researchers emphasize that the diagnostic competence of the teacher is important for the training of specialists and that it is the core of their professional competence.

Key words: *diagnostic competence, professional competence, competence approach, pedagogical diagnostics, analysis, generalization and synthesis.*

Постановка проблеми. Сучасна система військової освіти має орієнтуватись на конкретні потреби і завдання Збройних сил (далі – ЗС) України, забезпечувати постійне підвищення рівня професійної підготовки та кваліфікації офіцерів та інших військових фахівців. А це вимагає застосування сучасних методологічних підходів, теоретичних засад і методичних основ до обґрунтування змісту військової освіти, який насамперед має бути спрямований на досягнення операційної сумісності ЗС України, забезпечення міжвідомчої взаємодії та координації дій під час планування і проведення спільних операцій за стандартами і процедурами НАТО. Насамперед слід дотримуватися загальної тенденції професіоналізації підготовки офіцерів. У зв'язку з цим результатом функціонування системи військової освіти є сформованість і розвиненість професійної компетентності її випускників як надійного підґрунтя для успішної їх військово-професійної діяльності. Наступною тенденцією сьогодення є навчання військового фахівця впродовж усього життя, яке передбачає безперервне навчання з метою постійного самовдосконалення. Для цього необхідно цілеспрямовано формувати та розвивати діагностувальну компетентність у всіх офіцерів та особливо у військових педагогів. У цьому контексті очевидним є той факт, що офіцери мають отримати не тільки фундаментальну освіту у ВВНЗ, але й формувати і розвивати конкретні види, серед яких важливе місце обіймає діагностувальна компетентність у майбутніх докторів філософії.

Аналіз досліджень. Аналіз наукових джерел, узагальнення результатів досліджень дають змогу наголошувати, що формування і розвиток професійної компетентності майбутніх педагогів віднайшло відображення в дослідженнях і наукових напрацюваннях І. А. Зязюна, С. У. Гончаренка, О. А. Дубасенюк, І. О. Зимньої, Н. Г. Ничкало, В. О. Радкевич, В. І. Свистун, В. В. Ягупова та ін. Багато хто з них сходиться на думці, що профе-

сійна компетентність є складним і комплексним психічним, професійно важливим утворенням, що забезпечує професійну підготовленість, здатність і готовність фахівця успішно виконувати професійні обов'язки (Ягупов, 2011: 23–29).

Проблему педагогічного діагностування висвітлено в багатьох наукових працях. Зокрема, в процесі обґрунтування діагностувальної компетентності майбутніх докторів філософії доцільно творчо застосувати наукові напрацювання Г. О. Гаца (формування діагностувальної компетентності майбутніх учителів фізичної культури) (Гец, 2010: 18–20), О. В. Застело (розвиток діагностувальної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ) (Ягупов, Застело, 2018: 159–164), С. М. Мартиненко (формування діагностичних компетентностей у майбутніх учителів початкової школи) (Мартиненко, 2012: 26–31), К. Барса та М. Хенінгер (розвиток діагностувальної компетентності викладачів засобами мультимедійних технологій навчання) (Barth, Henninger, 2012: 48–66), О. І. Дорофєєвої (формування діагностувальної компетентності викладачів у процесі додаткової професійної освіти) (Дорофєєва, 2013: 164), Ю. Кльога, С. Брюдер, А. Келава, К. Спіел, Б. Шмітс (розвиток діагностувальної компетентності викладачів із застосуванням технологій ситуативного аналізу) (Klug et al., 2013: 38–46).

У результаті аналізу їхніх й інших наукових напрацювань можна виокремити такі прояви та характеристики діагностувальної компетентності педагогів, як:

- теоретична і практична здатність і готовність до реалізації діагностувальної функції в педагогічній діяльності;
- здатність до використання сучасних методів, методик, технологій і засобів педагогічної діагностики з дотримання відповідних педагогічних принципів;
- проведення дослідження та прогнозування розвитку освітнього процесу загалом і конкрет-

ного студента зокрема на основі застосування результатів педагогічного діагностування;

– сформовані діагностувальні навички, вміння, досвід;

– з'ясування проблем і прогалин у знаннях учнів та визначення причин їх виникнення (Гац, 2010: 18–20; Дорофеева, 2013: 164; Мартиненко, 2012: 26–31; Klug at al., 2013: 38–46; Barth & Henninger, 2012: 48–66; Yahupov at al., 2020: 1213–1220).

Водночас аналіз наукових джерел показує, що проблема розвитку діагностувальної компетентності в майбутніх докторів філософії в процесі освітньо-наукової підготовки практично не досліджена.

Мета статті – аналіз, систематизація та узагальнення проблеми формування та розвитку діагностувальної компетентності в майбутніх фахівців у науково-педагогічних джерелах.

Виклад основного матеріалу. Головним трендом сучасних змін у системі військової освіти України є наближення її параметрів до рівня найрозвиненіших у військовому плані країн НАТО. Інтегрованим її «продуктом» є компетентні офіцери, від рівня професійної підготовленості яких залежить здатність держави загалом протистояти зовнішній збройній агресії. У цьому аспекті важливе місце обіймає діагностувальна компетентність докторів філософії, оскільки від її розвиненості залежить їх здатність оцінювати, досліджувати та прогнозувати різні наукові та науково-педагогічні явища в системі військової освіти та науки. Відповідно, одним із результатів їхньої освітньо-наукової підготовки є розвиток діагностувальної компетентності як майбутніх педагогів і дослідників.

Основним і водночас головним поняттям для нас є «компетентність» і його різновиди – «професійна компетентність» і «діагностувальна компетентність». Н. М. Бібік, І. О. Зимня, О. І. Локшина, А. К. Маркова, Н. Г. Ничкало, О. В. Овчарук, О. І. Пометун, Дж. Равен, О. Я. Савченко, В. І. Свистун, В. Хутмахер, А. Шелтен, Е. Шорт, В. В. Ягупов та ін. у своїх наукових напрацюваннях далі окремі відповіді щодо них.

А згідно із Законом України (Закон України «Про вищу освіту», 2014: 37–38) компетентність – це здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей. Але якщо брати інші джерела (ЮНЕСКО), наприклад, під нею розуміють здатність особи застосовувати ефективно зна-

ння та вміння в міжособистісних відносинах чи ситуаціях, що передбачають взаємодію з різними людьми в соціальному контексті, також і у професійних ситуаціях (UNESCO, 1987: 263).

В. А. Адольф вважає, що професійна компетентність – це складне утворення, яке вміщує весь комплекс знань, властивостей, умінь та якостей викладача, який забезпечують оптимальність та ефективність побудови ним навчально-виховного процесу (Адольф, 1998: 310).

Досить чітко поняття «професійно-педагогічна компетентність» вперше в науковий обіг було введено Н. В. Кузьміною як сукупність умінь педагога як суб'єкта педагогічного впливу особливим чином структурувати наукове і практичне знання з метою найкращого вирішення педагогічних завдань (Кузьміна, 1990: 119).

Цікавим є психологічне обґрунтування професійної компетентності педагога А. К. Маркової, яка в її змісті виділяє процесуальний і результативний показники та визначає як його здатність і готовність виконувати особисту професійну діяльність (Маркова, 1995: 56–63). Для нас важливим є включення в її зміст понять «здатність» і «готовність». Такої ж думки дотримується В. В. Ягупов, який її зміст визначає через поняття «підготовленість», «здатність» і «готовність» (Ягупов, 2013: 26–33). А в словнику професійної освіти вона обґрунтовується як сукупність знань, умінь, що необхідна для ефективної професійної діяльності, вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, застосовувати інформації (Ничкало, 2000: 78).

Отже, професійна компетентність майбутніх військових педагогів – це сукупність взаємопов'язаних складників професійної підготовленості, теоретичних і практичних здатностей, що передбачає досконале володіння теоретичними і практичними навичками та умінями застосовувати їх у процесі професійної діяльності, професійно важливих якостей, психологічної, особистісної та професійної готовності до педагогічної діяльності в системі військової освіти.

Аналіз науково-педагогічних джерел дає підстави стверджувати, що проблема формування й розвитку діагностувальної компетентності майбутніх педагогів недостатньо розв'язана. Серед науковців немає однастайності та чіткості щодо її структури та змісту. Зокрема, зарубіжні й вітчизняні науковці К. Ауфшнайтер, М. В. Бадашкеєв, К. Барс, С. Брудер, Г. Гац, О. І. Дорофеева, Ю. Клюг, С. М. Мартиненко, Н. МкЕлвані, М. Хенінгер, В. В. Ягупов та ін. вважають діагностувальну компетентність компонентом професійної компетентності педагогів. Можна наголошувати, що саме

від її сформованості залежить якість розв'язання ними своїх педагогічних функцій. Зокрема, діагностувальна діяльність – це компонент їхньої педагогічної діяльності, в процесі якої виконуються різні види діагностування процесу і результатів як своєї, так і навчальної діяльності учнів. Справді, педагогічна діяльність будь-якого рівня складається з послідовних етапів – вона починається з діагностики, тобто з'ясування вихідного стану педагогічної системи та її елементів, у тому числі й можливостей учнів, власних ресурсів педагога, та завершується діагностуванням. Діагностувальна діяльність – це постійне, послідовне і систематичне розв'язання незліченної множини діагностувальних завдань педагогічного спрямування. І для їх творчого розв'язання майбутніх педагогів необхідно цілеспрямовано і професійно підготувати в ціннісно-мотиваційному, емоційно-вольовому, поведінково-діяльнісному та суб'єктному аспектах.

Поняття «педагогічна діагностика» було досить повно обґрунтовано К. Ингенкампом у 1968 р. за аналогією з медичною і психологічною діагностикою (Ингенкамп, 1991: 238). Вона своїми цілями, завданнями, методами, засобами і сферою застосування є компонентом педагогічної діяльності. Зарубіжні та вітчизняні науковці (К. Ауфшнайтер, С. К. Овсянникова, І. Є. Булах, І. Л. Холковська, В. Л. Ортинський, І. П. Підласий та ін.) з'ясували її методологію, мету, зміст, специфіку та основні етапи.

Так, С.К. Овсянникова педагогічне діагностування розуміє досить вузько і трактує як вивчення особистості учня та учнівського колективу для забезпечення індивідуального та диференційованого підходу до них у процесі навчання й виховання для ефективної реалізації основних педагогічних функцій (Овсянникова, 2011: 243). І. Л. Холковська його визначає як особливий вид діяльності, спрямованої на встановлення та вивчення ознак, які характеризують стан і результати виховання, а також на коригування процесу навчання з метою підвищення його результативності (Галузяк і Холковська, 2015: 5). Але таке визначення також є однобоким і неповним, оскільки зміст поняття «педагогічна діагностика» набагато ширше.

Зміст поняття «педагогічне діагностування» є ширшим і глибшим, ніж поняття «контроль і перевірка знань, умінь і навичок», оскільки останнє тільки констатує результати, не пояснює їх походження, тоді як діагностування охоплює і контроль, і перевірку, і оцінювання, і накопичення статистичних даних, і аналіз, і узагальнення, розглядає отримані результати з урахуванням спо-

собів їх досягнення, виявляє певні тенденції та динаміку.

Так, педагогічна діагностика є, на думку О. С. Кондур, системою для точного виявлення результатів дидактичного процесу, що також включає не тільки контроль, перевірку, оцінювання та накопичення статистичних даних, але й їх аналіз, прогнозування, вияв динаміки, тенденцій і навчального процесу (Кондур, 2019: 333–338.). Тут науковець звужує педагогічну діагностику тільки до дидактичного процесу, не охоплює виховний процес і його результати.

Інші вчені – В. В. Ягупов та А. В. Хуторський – слушно зазначають, що педагогічна діагностика – це саме процес визначення результатів як навчальної діяльності учнів, так і педагогічної діяльності вчителів, метою якої є виявлення, аналіз, оцінювання, а також корегування їх діяльності. Вона включає в себе такі поняття, як: контроль, перевірка, облік, оцінювання, збір статистичних даних та їх аналіз, рефлексія; визначення динаміки освітніх змін і особистісних якісних перетворень у змісті набуття освіти кожним фахівцем, перегляд цілей та уточнення освітніх програм, коригування процесу навчання та прогнозування подальшого розвитку проблем освіти (Хуторской, 2004; Ягупов, 2000: 68–74).

Таким чином, головним завданням педагогічного діагностування є виявлення основних сукупностей показників стану педагогічного процесу, де кожний показник може певною мірою свідчити про цей стан як у цілому, так і окремих його компонентів (табл. 1).

Його якість залежить від рівнів сформованості та розвиненості професійної компетентності педагогів, їхньої професійної позиції та майстерності. Всі педагогічні функції педагога – виховна, дидактична, операційно-діялісна, соціальна, ціннісно-мотиваційна, комунікативна, методична тощо – без якісної реалізації діагностувальної функції втрачають практично свій смисл. Наприклад, ще у 1987 році Ф. Шрадер та А. Хелмке (Schrader & Helmke, 1987: 28) наголошували про важливість уміння педагогів адекватно оцінювати результати навчання студентів як життєво важливу основу для якісного освітнього процесу. Ця думка дотепер не втратила своєї актуальності.

Водночас А. Оле (Ohle & McElvany, 2015: 5), Н. МакЕлвані, Х. Горца та М. Ульріха і Б. Спінат (Spinath, 2005: 86) слушно зазначають, що, окрім діагностування педагогами результатів навчальної діяльності учнів, відзначається здатність педагога оцінювати навчальний матеріал і складність навчальних завдань та матеріалів, і зосереджу-

Визначення поняття «діагностувальна компетентність» науковцями

Дослідники	Визначення поняття «діагностувальна компетентність»
С. М. Мартиненко	Здатність учителя, що ґрунтується на знаннях про педагогічну діагностику, сформованих діагностичних уміннях, навичках, досвіду вивчати, досліджувати та прогнозувати розвиток навчально-виховного процесу загалом і конкретного учня зокрема (Мартиненко, 2012: 27).
А.В. Фурлетова	це поєднання теоретичної та практичної готовності здійснювати діагностичну діяльність. Ця невід’ємна властивість людини включає діагностичні навички, вміння висувати діагностичні гіпотези, вирішувати проблеми, що виникають під час психопедагогічної діяльності, покращувати власну діяльність (Furletova, 2016: 1–3).
В. В. Ягупов О. В. Застело	визначення діагностувальної підготовленості, інтелектуальної, діяльнісної та суб’єктивної здатності, а також професійної, особистісної та психологічної готовності до реалізації своєї діагностувальної функції шляхом творчого дотримання педагогічних принципів і використання сучасних методів, методик, технологій і засобів педагогічного діагностування (Ягупов та Застело, 2018: 161).
Еделенбос Кубанек Герман	здатність студентів до іншомовного зростання, вміло поводитися з оцінювальним матеріалом та надавати студентам відповідну допомогу (Edelenbos & Kubenek-German, 2004: 259-283).
Schrader	здатність впоратися з діагностичними завданнями в навчанні, а також якість діагностичних досягнень (Hoth, 2017: 2900–2907).

ють увагу на їхній здатності до діагностичних суджень. Актуальність цієї думки підтверджується досить активними науковими пошуками в зарубіжній педагогіці, де проблема діагностувальної компетентності обговорюється багатьма науковцями. Вона спочатку визначалась як здатність педагога правильно оцінювати рівень успішності учнів, що описувалась за допомогою показників діагностувальної точності: рівня, рангу та диференціації. Водночас Б. Спінат обґрунтував, що точність суджень педагогів не завжди визначається якимись здатностями, і запропонував уникати поняття «діагностувальна компетентність» як єдиної компетентності, коли йдеться про об’єктивне оцінювання характеристик фахівців (Spinath, 2005: 85–95).

Але більшість науковців наголошують, що діагностувальна компетентність учителів є важливою для підготовки фахівців і стрижневою в їхній професійній компетентності. Наприклад, С. Брудер підкреслює, що «діагностувальна компетентність» – це найважливіша складова частина професійної компетентності викладача, що позитивно впливає як на освітній процес і його результати, так і на учнів (Klug, Bruder, Schmitz, 2015: 461).

Ю. Зайфрід та Е. Вутке взагалі пропонують звужити розуміння діагностувальної компетентності до компетентності визначати помилки; таким чином, це вміння викладача діагностувати помилки учнів і використовувати ці помилки конструктивно під час навчання (von Aufschneider & Cappell, 2010: 239). А. Бранте

стверджує, що педагогам, крім базового щоденного обов’язку навчання дітей, доводиться виконувати дуже складну роботу щодо діагностування їх стану та особливості їхньої взаємодії (Brante, 2009: 430–436).

Отже, на основі вищевикладеного, а також з урахуванням специфіки діагностувальної діяльності військових педагогів, діагностувальну компетентність майбутніх докторів філософії наголошуємо невід’ємним та обов’язковим компонентом їхньої професійної компетентності та вважаємо, що вона демонструє чи характеризує їхні діагностувальну підготовленість, інтелектуальну, діяльнісну та суб’єкту здатність, а також професійну, особистісну й психологічну готовність до реалізації діагностувальної функції шляхом творчого дотримання педагогічних принципів діагностувальної діяльності та використання в педагогічній діяльності сучасних методів, методик, технологій і засобів педагогічного діагностування.

Висновки. Результати аналізу наукових джерел свідчать про те, що проблема діагностувальної компетентності педагогів, у тому числі й майбутніх докторів філософії, представляє суттєвий науковий інтерес.

З’ясовано, що поза увагою науковців залишилася проблема формування та розвитку діагностувальної компетентності майбутніх докторів філософії, яка потребує подальшого дослідження, методологічного, теоретичного та методичного розв’язання.

З’ясовано, що діагностувальна компетентність майбутніх докторів філософії – це їхні

діагностувальна підготовленість, інтелектуальна, діяльнісна та суб'єктна здатність, а також професійна, особистісна й психологічна готовність до реалізації діагностувальної функції шляхом творчого дотримання педагогічних принципів діагностувальної діяльності та використання в педагогічній діяльності сучасних методів, методик, технологій і засобів педагогічного діагностування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ягупов В. В. Методологічні основи розуміння та обґрунтування понять «компетентність» і «компетенція» щодо професійної підготовки майбутніх фахівців. *Нові технології навчання* : наук.-метод. збір. 2011. Вип. 69. Ч. 1. С. 23–29.
2. Гац Г. О. Методика формування діагностичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2010. № 3. С. 18–20. URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2010-03/10ggoptt.pdf>
3. Ягупов В. В., Застело О. Критерії та показники оцінювання розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ. *Scientific letters of academic society of Michal Baludansky*. 2018. Vol. 6. № 3. Р. 159–164.
4. Мартиненко С. М. Формування діагностичних компетенцій у майбутніх учителів початкової школи. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2012. Вип. 36. С. 26–31. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/PVSSH_2012_36_6.pdf
5. Barth C., Henninger M. Fostering the Diagnostic Competence of Teachers with Multimedia Training – A Promising Approach? Inbook: *Interactive Multimedia*, 2012. 48–66.
6. Дорофеева О. И. Формирование диагностической компетентности педагогов в процессе дополнительного профессионального образования : монография. Вологда : Издат. центр ВИРО, 2013. 164 с.
7. Universität Wien, Vienna, Austria. Diagnostic competence of teachers: A process model that accounts for diagnosing learning behavior tested by means of a casescenario. *Teaching and Teacher Education* / J. Klug et al. 2013. 30. 38–46.
8. Гац Г. О. Методика формування діагностичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2010. № 3. С. 18–20. URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2010-03/10ggoptt.pdf>
9. Дорофеева О. И. Формирование диагностической компетентности педагогов в процессе дополнительного профессионального образования : монография. Вологда : Издат. центр ВИРО, 2013. 164 с.
10. Мартиненко С. М. Формування діагностичних компетенцій у майбутніх учителів початкової школи. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2012. Вип. 36. С. 26–31. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/PVSSH_2012_36_6.pdf
11. Universität Wien, Vienna, Austria. Diagnostic competence of teachers: A process model that accounts for diagnosing learning behavior tested by means of a casescenario. *Teaching and Teacher Education* / J. Klug et al. 2013. 30. P. 38–46.
12. Barth C., Henninger M. Fostering the Diagnostic Competence of Teachers with Multimedia Training – A Promising Approach? Inbook: *Interactive Multimedia*, 2012. 48–66.
13. Development of Foreign Language Teachers' Diagnostic Competence in the System of Military Education / V. Yahupov et al. *TEM Journal*. 2020. 9 (3). 1213–1220. ISSN 2217-8309, DOI: 10.18421/TEM93-49
14. Закон України «Про вищу освіту». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 37–38. Ст. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
15. Glossary of educational technology terms. UNESCO. Division of Educational Sciences, Contents, and Methods of Education. Unesco, 1987. 263 p.
16. Адольф В. А. Профессиональная компетентность современного учителя : монография. Красноярск : КГУ, 1998. 310 с.
17. Кузьмина Н. В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения. Москва : Высшая школа, 1990. 119 с.
18. Маркова А. К. Психологические критерии и ступени профессионализма учителя. *Педагогіка*. 1995. № 6. С. 56–63.
19. Ягупов В. В. Становление понятийно-терминологического аппарата компетентностного подхода к профессиональному образованию. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН*. 2013. № 6. С. 26–33.
20. Професійна освіта : словник / уклад. С. У. Гончаренко та ін. ; за ред. Н. Г. Ничкало. Київ : Вища школа, 2000. 256 с.
21. Ингенкамп К. Педагогическая диагностика : Пер. с нем. Москва : Педагогіка, 1991. 238 с.
22. Овсянникова С. К. Педагогическая диагностика и коррекция в воспитательном процессе : учеб.-метод. пособ. Нижневартовск : Изд-во Нижневарт. гуманит. ун-та, 2011. 243 с.
23. Галузьяк В. М., Холковська І. Л. Педагогічна діагностика : курс лекцій. Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. 155 с.
24. Кондур О., Фучинська Н. Педагогічна діагностика як чинник забезпечення якості освітнього процесу. *Освітній простір України*. 2019. № 2 (17). С. 333–338.
25. Хуторской А. В. Диагностика, контроль и оценка творческого обучения. Москва : Центр дистанционного образования. URL: https://eidos-institute.ru/shop/catalog/e_e/teaching_aids/diagnostika_kontrol_i_ocenka_tvorcheskogo_obucheniya/

26. Ягупов В. В. Контроль як метод навчання. *Збірник наукових праць Військового гуманітарного інституту Національної академії оборони України*. 2000. № 3 (16). С. 68–74.
27. Schrader F.-W., Helmke A. Diagnostische Kompetenz von Lehrern: Komponenten und Wirkungen [Teachers' diagnostic competence: Components and effects]. *Empirische Pädagogik*. 1987. Vol. 1 (1). P. 27–52.
28. Мартиненко С. М. Формування діагностичних компетенцій у майбутніх учителів початкової школи. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2012. Вип. 36. С. 26–31.
29. Furlerova A. V. Criteria, indicators and levels of social teacher's diagnostic competence formation. *Tavria Scientific Observer*. 2016. 3(8). P. 1–3.
30. Ягупов В., Застело О. Критерії та показники оцінювання розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ. *Scientific letters of academic society of Michal Baludansky*. 2018. Vol. 6. № 3. P. 159–164.
31. Edelenbos P., Kubenek-German A. Teacher assessment: the concept of 'diagnostic competence'. *Language Testing*, 2004. 21, 3. P. 259–283.
32. Hoth J. Situation-specific diagnostic competence of mathematics teachers – a qualitative supplementary study of the TEDS-follow-up project. In T. Dooley, & G. Gueudet (Eds.), *Proceedings of the Tenth Congress of the European Society for Research in Mathematics Education (CERME10)* (pp. 2900–2907). Dublin, Ireland: DCU Institute of Education and ERME, 2017.
33. Ohle A., McElvany N. Teachers' diagnostic competences and their practical relevance. *Journal for educational research online*. 2015. Vol. 7. P. 5–10. URL: https://www.pedocs.de/volltexte/2015/11487/pdf/JERO_2015_2_Ohle_-McElvany_Editorial_Teachers_diagnostic.pdf
34. Spinath B. Akkuratheit der Einschätzung von Schülermerkmalen durch Lehrer und das Konstrukt der diagnostischen Kompetenz [Teachers' judgment accuracy of student characteristics and the construct of diagnostic competence]. *Zeitschrift für Pädagogische Psychologie*. 2005. Vol. 19 (1/2). P. 85–95.
35. Spinath B. Akkuratheit der Einschätzung von Schülermerkmalen durch Lehrer und das Konstrukt der diagnostischen Kompetenz [Teachers' judgment accuracy of student characteristics and the construct of diagnostic competence]. *Zeitschrift für Pädagogische Psychologie*. 2005. Vol. 19 (1/2). P. 85–95.
36. Klug J., Bruder S., Schmitz B. Which variables predict teacher's diagnostic competence when diagnosing students' learning behavior at different stages of a teacher's career? 2015. URL: <https://doi.org/10.1080/13540602.2015.1082729>
37. von Aufschnaiter C., Cappell J. Establishing and Diagnosing Prospective Teachers' Diagnostic Competence. 2010. URL: https://www.unikassel.de/fb10/fileadmin/datas/fb10/biologie/didaktik/Publikationslisten/Artikelanhang%20A4nge/Aufschnaiter_NARST_2010.pdf
38. Brante G. Multitasking and synchronous work: complexities in teacher work. *Teaching and Teacher Education*. 2009. 25(3). P. 430–436.

REFERENCES

1. Iahupov, V. V. Metodolohichni osnovy rozuminnia ta obgruntuvannia poniat "kompetentnist" i "kompetentsiia" shchodo profesiinoi pidgotovky maibutnix fakhivtsiv [Methodological bases of understanding and substantiation of the concepts "competence" and "competence" in relation to professional training of future specialists]. *Novi tekhnologii navchannia: nauково-metodychnyi zbirnyk*. 2011. Vyp. 69, Ch. 1. S. 23–29 [in Ukrainian].
2. Hats, H. O. (2010). Metodyka formuvannia diahnostychnoi kompetentnosti maibutnix uchyteliv fizychnoi kultury [Methods of formation of diagnostic competence of future teachers of physical culture]. *Pedahohika, psykholohiia ta medykobiolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu*. № 3, 18–20. Vziato z URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2010-03/10ggoptt.pdf> [in Ukrainian].
3. Iahupov, V.V., Zastelo, O. (2018). Kryterii ta pokaznyky otsiniuvannia rozvynenosti diahnostychnoi kompetentnosti vykladachiv inozemnykh mov VVNZ [Criteria and indicators for assessing the development of diagnostic competence of foreign language teachers in higher education]. *Scientific letters of academic society of Michal Baludansky*. Košice, Slovak Republic: Academic society of Michal Baludansky Editorial Office. Vol. 6. №3. P. 159–164 [in Ukrainian].
4. Martynenko, S. M. (2012). Formuvannia diahnostychnykh kompetentsii u maibutnix uchyteliv pochatkovoї shkoly [Formation of diagnostic competencies in future primary school teachers]. *Pedahohika vyshchoї ta serednoї shkoly*. Vyp. 36, 26–31. Vziato z URL: http://www.irbis.nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/PVSSh_2012_36_6.pdf [in Ukrainian].
5. Barth, C., Henninger, M. (2012). Fostering the Diagnostic Competence of Teachers with Multimedia Training – A Promising Approach? *Inbook: Interactive Multimedia*, 48–66
6. Dorofeeva, O. Y. (2013). Formyrovanye dyahnostycheskoi kompetentnosti pedahohov v protsesse dopolnytelnoho professyonalnoho obrazovannia [Formation of diagnostic competence of teachers in the process of additional professional education]: monohrafyia. Volohda : yzdat. tsentr VYRO, 164 [in Russian].
7. Klug, J., Bruder, S., Kelava, A., Spiel, C., Schmitz, B., (2013). Universität Wien, Vienna, Austria. Diagnostic competence of teachers: A process model that accounts for diagnosing learning behavior or tested by means of a casescenario. *Teaching and Teacher Education* 30. 38–46
8. Hats, H. O. (2010). Metodyka formuvannia diahnostychnoi kompetentnosti maibutnix uchyteliv fizychnoi kultury [Methods of formation of diagnostic competence of future teachers of physical culture]. *Pedahohika, psykholohiia ta medykobiolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu*. № 3, 18–20. Vziato z URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2010-03/10ggoptt.pdf> [in Ukrainian].
9. Dorofeeva, O. Y. (2013). Formyrovanye dyahnostycheskoi kompetentnosti pedahohov v protsesse dopolnytelnoho professyonalnoho obrazovannia [Formation of diagnostic competence of teachers in the process of additional professional education]: monohrafyia. Volohda : yzdat. tsentr VYRO, 164 [in Russian].

10. Martynenko, S. M. (2012). Formuvannia diahnostychnykh kompetentsii u maibutnykh uchyteliv pochatkovoї shkoly [Formation of diagnostic competencies in future primary school teachers]. *Pedahohika vyshchoї ta serednoї shkoly*. Vyp. 36, 26–31. Vziato z URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJR N&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/PVSSh_2012_36_6.pdf [in Ukrainian].
11. Klug, J., Bruder, S., Kelava, A., Spiel, C., Schmitz, B., (2013). Universität Wien, Vienna, Austria. Diagnostic competence of teachers: A process model that accounts for diagnosing learning behavior tested by means of a case scenario. *Teaching and Teacher Education* 30. 38-46
12. Barth, C., Henninger, M. (2012). Fostering the Diagnostic Competence of Teachers with Multimedia Training – A Promising Approach? Inbook: *Interactive Multimedia*, 48-66
13. Yahupov, V., Zastelo, O., Svystun, V., Korchyńska, N., Chorna, O., Krykun, V. (2020). Development of Foreign Language Teachers' Diagnostic Competence in the System of Military Education. *TEM Journal*. 9(3), 1213-1220, ISSN 2217–8309, DOI: 10.18421/TEM93-49
14. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» [Law of Ukraine «On Higher Education»]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*, 2014, № 37-38, st. 2004. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].
15. Glossary of educational technology terms. (1987). UNESCO. Division of Educational Sciences, Contents, and Methods of Education. Unesco, 263 p.
16. Adolf, V.A. (1998). *Professyonalnaia kompetentnost sovremennoho uchytelia* [Professional competence of a modern teacher] : monohrafiya. Krasnoiar'sk : KHU, 310 s. [in Russian].
17. Kuzmyna, N. V. (1990). *Professyonalizm lychnosti prepodavatelya y mastera proyzvodstvennoho obucheniya* [Professionalism of the personality of the teacher and master of industrial training] / N. V. Kuzmyna. M. : Vysshaya shk., 119 s. [in Russian].
18. Markova, A. K. (1995). *Psikhologicheskiye kryteryy y stupeny professyonalizma uchytelia* [Psychological criteria and levels of teacher professionalism]. *Pedahohyka*. № 6. S. 56-63 [in Russian].
19. Iahupov, V.V. (2013). *Stanovlenye poniatiyno-termynologicheskogo apparata kompetentnostnoho podkhoda k professyonalnomu obrazovaniyu* [Formation of the conceptual and terminological apparatus of the competence-based approach to vocational education]. *Naukovyi visnyk Instytutu profesiino-tekhnichnoi osvity NAPN*. №6. S. 26-33 [in Russian].
20. *Profesiina osvita* (2000). [Professional Education: dictionary: teaching. manual]: slovnyk / uklad. S. U. Honcharenko ta in. ; za red. N. H. Nychkalo. K. : Vyshcha shkola, 256 s. [in Ukrainian].
21. Ynhenkamp, Karlkhaints. (1991). *Pedahohycheskaia dyahnostyka* [Ingenkamp, Karlheinz. Pedagogical diagnostics]: [Per. s nem.] / K. Ynhenkamp. M. : Pedahohyka, 238, [2] s. [in Russian].
22. Ovsianynkova, S. K. (2011). *Pedahohycheskaia dyahnostyka y korrektsiya v vospytatelnom protsesse* [Pedagogical diagnostics and correction in the educational process]: ucheb.-metod. posob. Nyzhnevartovsk: Yzd-vo Nyzhnevart. humanyt. un-ta, 243 s. [in Russian].
23. Haluziak, V. M., Kholkovska, I. L. (2015). *Pedahohichna diahnostyka : kurs lektsii* [Pedagogical diagnostics: a course of lectures]. Vinnytsia : TOV «Nilan LTD», 155 s. [in Ukrainian].
24. Kondur, O. S. (2019). *Pedahohichna diahnostyka yak chynnyk zabezpechennia yakosti osvitnoho protsesu* [Pedagogical diagnostics as a factor in ensuring the quality of the educational process]. *Osvitnii prostir Ukrainy* 2 (17), 333-338 [in Ukrainian].
25. Khutorskoi, A. V. *Dyahnostyka, kontrol y otsenka tvorcheskoho obucheniya* [Diagnosis, monitoring and evaluation of creative learning]. Moskva : Tsentr dystantsyonnoho obrazovaniya. URL: https://eidos-institute.ru/shop/catalog/e_e/teaching_aids/diagnostika_kontrol_i_otsenka_tvorcheskoho_obucheniya/ [in Russian].
26. Iahupov, V. V. (2000). *Kontrol yak metod navchannia* [Control as a method of teaching]. *Zbirnyk naukovykh prats Viiskovoho humanitarnoho instytutu Natsionalnoi akademii obrony Ukrainy*. № 3 (16). S. 68–74 [in Ukrainian].
27. Schradner, F.-W., Helmke, A. (1987). *Diagnostische Kompetenz von Lehrern: Komponenten und Wirkungen* [Teachers' diagnostic competence: Components and effects]. *Empirische Pädagogik*. Vol. 1 (1). P. 27–52 [in German].
28. Martynenko, S. M. Formuvannia diahnostychnykh kompetentsii u maibutnykh uchyteliv pochatkovoї shkoly [Formation of diagnostic competencies in future primary school teachers]. *Pedahohika vyshchoї ta serednoї shkoly*. 2012. Vyp. 36. S.26-31 [in Ukrainian].
29. Furletova, A.V. (2016). Criteria, indicators and levels of social teacher's diagnostic competence formation. *Tavria Scientific Observer*. 3(8), pp.1-3
30. Iahupov, Vasyl, Zastelo, Olha. (2018). *Kryterii ta pokaznyky otsiniuvannia rozvynenosti diahnostychnoi kompetentnosti vykladachiv inozemnykh mov VVNZ* [Criteria and indicators for assessing the development of diagnostic competence of foreign language teachers in higher education]. *Scientific letters of academic society of Michal Baludansky*. Volume 6, № 3. P. 159-164 [in Ukrainian].
31. Edelenbos, P. & Kubenek-German, A. (2004). Teacher assessment: the concept of 'diagnostic competence'. *Language Testing*, 21, 3, 259-283
32. Hoth, J. (2017). Situation-specific diagnostic competence of mathematics teachers – a qualitative supplementary study of the TEDS-follow-up project. In T. Dooley, & G. Guedet (Eds.), *Proceedings of the Tenth Congress of the European Society for Research in Mathematics Education (CERME10)* (pp. 2900–2907). Dublin, Ireland: DCU Institute of Education and ERME
33. Ohle, A., McElvany, N. (2015). Teachers' diagnostic competences and their practical relevance. *Journal for educational research online*, Vol. 7. P. 5–10. URL: https://www.pedocs.de/volltexte/2015/11487/pdf/JERO_2015_2_Ohle_-McElvany_Editorial_Teachers_diagnostic.pdf

34. Spinath, B. (2005). Akkuratheit der Einschätzung von Schülermerkmalen durch Lehrer und das Konstrukt der diagnostischen Kompetenz [Teachers' judgment accuracy of student characteristics and the construct of diagnostic competence]. *Zeitschrift für Pädagogische Psychologie*. Vol. 19 (1/2). S. 85–95 [in German].
35. Spinath, B. (2005). Akkuratheit der Einschätzung von Schülermerkmalen durch Lehrer und das Konstrukt der diagnostischen Kompetenz [Teachers' judgment accuracy of student characteristics and the construct of diagnostic competence]. *Zeitschrift für Pädagogische Psychologie*. Vol. 19 (1/2). S. 85–95 [in German].
36. Klug, J., Bruder, S., Schmitz, B. Which variables predict teacher's diagnostic competence when diagnosing students' learning behavior at different stages of a teacher's career? 2015. URL: <https://doi.org/10.1080/13540602.2015.1082729>
37. von Aufschnaiter, C., Cappell, J. (2010). Establishing and Diagnosing Prospective Teachers' Diagnostic Competence, URL: https://www.unikassel.de/fb10/fileadmin/datas/fb10/biologie/didaktik/Publikationslisten/Artikelanh%C3%A4nge/Aufschnaiter_NARST_2010.pdf
38. Brante, G. (2009). Multitasking and synchronous work: complexities in teacher work. *Teaching and Teacher Education*. 25(3), pp. 430–436